

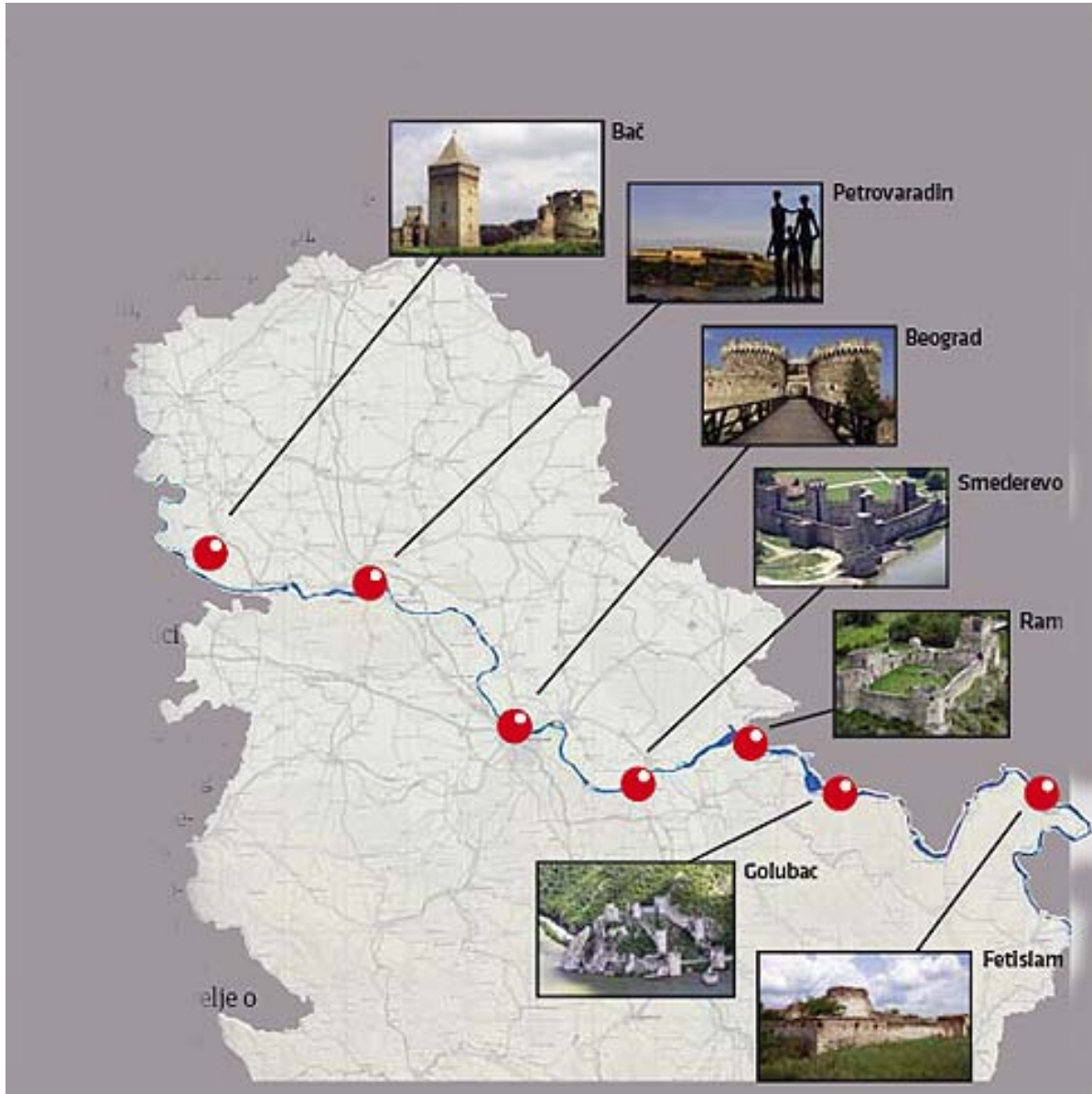
Dunavske tvrđave u Srbiji

O Dunavu se može govoriti na različite načine – u geografskom, političkom, ekonomskom, saobraćajnom, privrednom, istorijskom, ekološkom, ali i u kulturnom smislu. "Vreme" će serijom tekstova u nekoliko nastavaka pokušati da načini svojevrсно kulturno mapiranje Dunava na njegovom toku kroz Srbiju i ukazati na kulturno-istorijske slojeve koji su se u poslednjih osam i po hiljada godina taložili na njegovim obalama. Nadamo se da će ovi tekstovi pomoći boljem razumevanju kako bogate kulturne tradicije čiji smo baštinici tako i našeg današnjeg mesta na kulturnoj mapi Evrope. U drugom delu feljtona govorimo o tvrđavama na Dunavu, koje spadaju u kulturno-istorijske spomenike prve vrste i svedoče o burnoj prošlosti ovdašnjeg Podunavlja

U Srbiji na Dunavu postoji sedam tvrđava. Idući nizvodno, od Bačke ka Đerdapu, nižu se tvrđava **Bač, Petrovaradinska tvrđava, Beogradska tvrđava, Smederevska tvrđava, tvrđava Golubac, Ram kod Velikog Gradišta i Fetislam kod Kladova.** Zidane su na strateški važnim, istaknutim i nedostupnim mestima, njihova prvobitna namena je bila odbrambena – da obezbeđuju plovni put i čuvaju granicu između imperija koja je vekovima išla duž Dunava. Kada je Dunav izgubio status granične reke, i ove tvrđave su vremenom gubile svoju prvobitnu namenu i važnosti. **One su danas kulturno-istorijski spomenici, dunavski ukrasi i turističke atrakcije.**

Projekat "Tvrđave na Dunavu" koji je nedavno pokrenulo Ministarstvo kulture Republike Srbije, deo je regionalnog programa Uneska Kulturno nasleđe – most ka zajedničkoj budućnosti, pokrenutog s ciljem jačanja regionalne saradnje u oblasti zaštite i promocije kulturnog nasleđa u Jugoistočnoj Evropi. U ovom Uneskovom programu Republika Srbija učestvuje od 2004. godine, zajedno sa sedam zemalja regiona – Albanijom, Bosnom i Hercegovinom, Bugarskom, Crnom Gorom, Hrvatskom, Makedonijom i Rumunijom. **Cilj projekta "Tvrđave na Dunavu" jeste razvoj puta kulture koji bi trebalo da poveže u jednu celinu lokalne zajednice – Bač, Novi Sad, Beograd, Smederevo, Golubac, Veliko Gradište i Kladovo – sredine koje baštine reprezentativne tvrđave i utvrđene gradove na Dunavu, i tako pomogne da ovaj značajni potencijal bude stavljen u funkciju razvoja lokalnih sredina.**

U projekat su uključeni predstavnici lokalnih samouprava, lokalnih zavoda za zaštitu spomenika i druge ustanove kulture, turistički i privredni sektor. U Ministarstvu kulture Srbije ističu da je namera ovog projekta da podstakne stvaranje takvog društvenog i ekonomskog okruženja na lokalnom nivou koje je u stanju da razume specifičnosti kulturnog nasleđa kao resursa, ali i da doprinese promenama u načinu njegovog korišćenja i održivom razvoju kulturnog nasleđa kao resursa, sa ciljem podizanja svesti o tim pitanjima. Ovaj pilot-projekat je započeo ovog januara, a završiće se prve nedelje juna u Smederevu potpisivanjem povelje o saradnji nekoliko ministarstava, čime bi projekat "Tvrđave na Dunavu" dobio status nacionalnog projekta.



#

Дунавске тврђаве

<http://www.nsprogram.org/forum/showthread.php?t=544>

Бач



Тврђава у Бачу је равничарског типа, смештена на малом острву, насталом од некадашњег меандра реке Мостонг. Некада је цео комплекс био окружен водом, а прилазило му се покретним мостовима.

Тврђава Бач сачувала је монументалност средњовековних фортификација.

Саграђена је 1338-42. године и спаљена за време Ракоцијеве буне 1703. године и више није обнављана. Основа града је у облику неправилног четвороугла, на чијим угловима се дижу четири куле, од који је главна висока 18 метара.

Петроварадинска тврђава



Због доминантног положаја и неосвојивости често називана Гибралтар на Дунаву, налази се у Петроварадину, делу Новог Сада, на обронцима Фрушке горе, јединог националног парка Војводине. Година 1235. је главна прекретница у историји Петроварадина. Те године је краљ Бела IV ту населио монахе из Француске, који су на том месту подигли опатију Белакунт (Белин студенац). Нешто касније поклонио им је и неке поседе у Срему и Бачкој, и Петруварад (Петроварадин) са краљевском палатом и околином. После татарске провале, кад су изграђени многи утврђени градови Угарске, никла је и Петроварадинска тврђава- утврђени замак. Подстрек за њену изградњу било је писмо тадашњег папе који позива бискупе на да заштите земљу од нових провала Татара. Још већи значј тврђава добија повећањем опасности од Турака Османлија, који 27. јула 1526. године успевају и да је заузму. Тако да од половине XVI века Варадин добија статус касабе, због чега је морао имати и одговарајуће установе и објекте исламске управе.

Данашњи изглед Петроварадинска тврђава је добила у периоду 1692-1780. Грађена је према Вобановом систему, по пројектима познатих војних инжењера Марсиљија, Кајзефелда и Вамберга. Сматра се другом по величини у Европи.

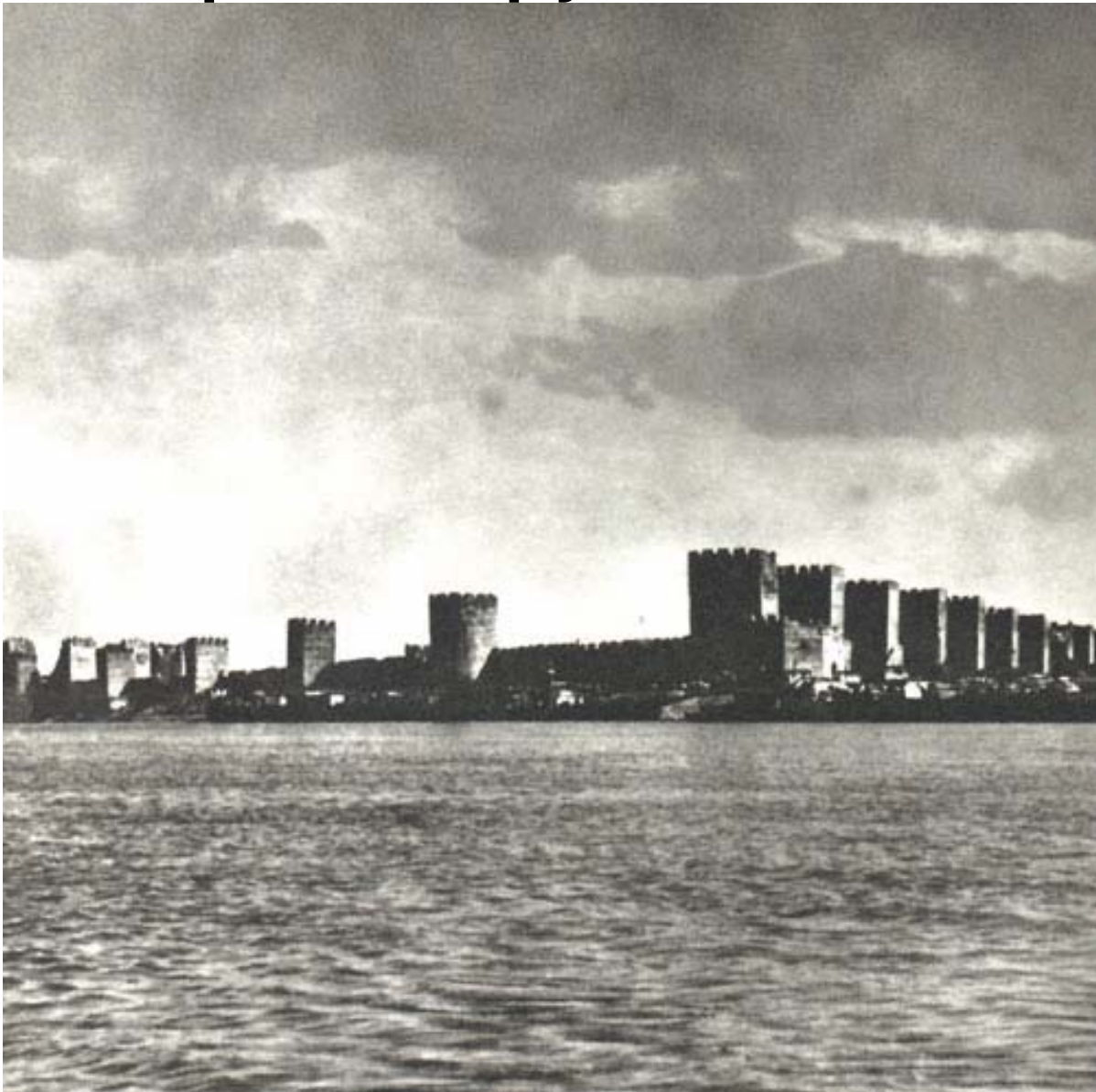
Београдска тврђава



Величанствени споменик међународног значаја, који се уздиже изнад ушћа Саве у Дунав. Смештена је у велелепном парку Калемегдан.

У доба Келта на овом простору се развио и град назван Сингидунум. Римски каструм је најстарије утврђење које је овде подигнуто, као важно упориште на граници Римског царства. На рушевинама античког утврђења настала је прва словенска насеобина. Рановизантијска тврђава је била од белог камена који је блештао са свог уздигнутог положаја, због чега је од 9. века позната као Бели град Београд. Више пута разрушена и реконструисана, коначни изглед је добила крајем 18. века. Богата историја и необичан положај овог здања чини га најзанимљивијом туристичком дестинацијом главног града.

Смедеревска тврђава



Највеће равничарско средњовековно утврђење у Европи, што је чини јединственом у српској архитектури тог периода. Подигнута је на веома важном географском положају, на ушћу Језаве у Дунав, **као средиште световне и црквене власти у време деспота Ђурђа Бранковића (1427-1456). Друга средњовековна српска престоница на обали Дунава било је Смедерево.** Када, после смрти Стефана Лазаревића, деспот Ђурађ Бранковић није могао остати у Београду који су преузели Мађари, он је саградио

нову прстоницу у Смедереву. Место је изабрао што даље од Турака, а са ослонцем на Дунав и границу Угарске. Ту је равница те је саграђен водени град, опкољен Дунавом и Јазавом, а са треће стране прокопан је широк ров са водом. То је свршено од 1428. до 1430. године, како се види из великог натписа изведеног опекама на једној кули унутрашњег (малог) града.

Тврђава Рам



Налази се у селу Рам на обали Дунава, између Великог Градишта и Костолца. Саграђена је на стени која се са источне стране спушта ка реци. Није познато када је Рам подигнут, али он сигурно спада међу најстарије утврде на овим просторима. Најстарији запис о њему датиран је у 1128. годину када су његовој близини Византинци потукли Мађаре. Након што су Турци овладали нашим крајевима, окренули су се кеаљевини Мађарској и освајању Панонске низије. У циљу заштите десне обале Дунава турски султан Бајазит II је прерадио и ојачао постојећу утврду за потребе борбе ватреним оружјем 1483, године чиме Рам постаје једна од најстаријих артиљеријских утврда у Србији и добија данас познат изглед. Рам има основу неправилног петоугла и чине га 5 кула, а њега се улази кроз Донжон кулу. Тврђава је опкољена ниским бедемом и широким сувим шанцем. Иако је релативно добро очувана, неопходни су конзерваторски радови да би се заштитила од пропадања.

Тврђава Голубац

Као средњовековно утврђење, Уздиже се на стеновитом неприступачном терену десне обале Дунава на самом улазу у Бердапску клисуру.

Изграђена је вероватно почетком 14. века, 1335. године се први пут помиње у једној угарској повељи као тврђава са угарском војном посадом. Град је свакако основан пре тог времена, али је немогуће рећи ни кад ни ко га је подигао.

Налази натписа из римског времена сведоче о постојању неког античког насеља на месту Голупца, али оно није са сигурношћу идентификовано. Исто тако се не може са сигурношћу рећи да ли је насеље и утврђење постојало пре XIV века или је изграђено тек кад је између Србије и Угарске избио сукоб због територијалних аспирација обе државе, започето после Драгутинове смрти, а завршено тек појавом Турака као опасно заједничког непријатеља.

Занимљиво је да је град све време остао у угарском поседу, иако су територије око Голупца биле у српским рукама још од времена Душана. Чак је и војска Кнеза Лазара, као господара околних територија нападала Голубац опсадним справама, тукла горње и



доње делове града, без јуришања на на градску капију. Претпоставља се да су довели барке и отсекали град са дунавске стране. Није познато како се опсада завршила, али се може закључити да Лазар овај угарски град није успео потчинити својој власти по томе што се у фебруару 1379. године измирио са угарским краљем Игмундом и што је овај одустао од похода на Србију.

Тврђава Фетислам



Налази се на Дунаву, западно од савременог насеља у Кладову. Занимљиво је да назив тврђаве Фетислам значи Капија мира. Турци су подигли мали град почетком 16. века, а у 18. и 19. веку градили су велики град. Мали град, најпре је изграђен ради окупљања војске за напад и освајање града.

За годину изградње Малог града се узима 1524. година, с обзиром на то да се у угарским изворима говори о изградњи утврђења преко пута северина. На основу сачуваних остатака, може се закључити да је имао све одлике артиљеријске базе.

Велики град, као целину Фетисламског утврђења Турци су касније изградили у времену кад је Турска, исцрпљена дуготрајним ратовима, била принуђена да посвети пажњу одбрани раније освојених територија. Изнад капија које су водиле у утврђење биле су постављене мермерне плоче с натписима, које су величале султана Махмуда II.

Тврђава је детаљно истражена и конзервирана

#